THE LANGUAGE OF THE CHARACTERS IN SADOVEANU'S HISTORIC WRITINGS

Codruța Cozma
PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center

Abstract: We have chosen from the study area of linguistics, as a research theme for this paper, the analysis of the heroes' language in the historical novels of the period of maturity of the writer Mihail Sadoveanu. The semantic, grammatical and pragmatic aspects of the characters' addressing modes will be investigated and the discursive techniques used by them in the linguistic interaction will be emphasized.
We will also look at the influence of the environment, culture, or degree of proximity vs. distant affection on the mode of expression.

Keywords: linguistics, discursive techniques, linguistic interaction.

Introducere

Titu Maiorescu (1977: 160), analizând modalitatea de expresie a personajelor din opera lui Mihail Sadoveanu, evidenția faptul că „oamenii vorbesc limbajul lor firesc, fiecare după caracterul său deosebit; și dacă produc pe alături impresia unei mari adâncimi sufletești, nu este prin exagerarea declamatorie a frazei, ci, din contră, prin simplicitatea cuvintelor care sunt uneori familiare". Acest „limbaj firesc" este departe de a fi prozaic, iar valențele sale expresive ilustrează cu prisosință talentul desăvârșit al scriitorului.

Felul de a vorbi al eroilor este esențial în orice operă literară, dar devine cu mult mai important în romanele istorice, căci el contribuie la crearea atmosferei epocii și la ancorarea acțiunii în timp și spațiu precum și la dezvăluirea caracterului personajelor, deoarece pentru Mihail Sadoveanu „conștiința umană este, în esență, una lingvistică" (Spiridon 1982: 136).

Articolul de față urmărește să analizeze limbajul eroilor din romanele istorice scrise de Mihail Sadoveanu și să-i evidențieze particularitățile. Vor fi studiate aspectele semantice, gramaticale și pragmatice ale modalităților de adresare ale personajelor și vor fi subliniate tehnicile discursive utilizate de acestea în interacțiunea lingvistică, urmărindu-se, deopotrivă, evidențierea influenței mediului, culturii sau a gradului de familiaritate asupra modului de exprimare.

0. Corpus

Pentru analiza pe care ne-am propus-o, vor fi utilizate texte aparținând romanelor istorice din perioada de maturitate artistică a scriitorului, opțiunea pentru acestea fiind justificată de valoarea scrierilor, recunoscută de critica literară, și de perioadele istorice diferite pe care le ilustrează, începând de la sec. al VIII-lea (în timpul Imperiului Bizantin), sec. al XV-lea (perioada domniei lui Ștefan cel Mare), sec. al XVI-lea (în timpul luptelor pentru domnie de după moartea lui Ion-Vodă), sec. al XVII-lea (în timpul domniei lui Gheorghe Duca).

Se vor analiza romanele următoare, în edițiile menționate: *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă* – 1968, *Nicoară Potcoavă* – 1977, *Creanga de aur* – 1986, *Frații Jderi* – 1993. Pentru o simplificare a notării, în cuprinsul articolului vor fi folosite abrevierile: ZC, NP, CA și FJ.

BDD-A28614 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 00:52:17 UTC)

1. Limbajul personajelor

Analiza limbajului unei opere literare presupune concentrarea deopotrivă asupra vorbelor personajelor, cât și asupra exprimării naratorului. Cele două planuri distincte, dar complementare, alcătuiesc un întreg din care rezidă valoarea scrierii și amprenta ei unică în literatură.

Limbajul sadovenian din operele propuse analizei se remarcă prin unitatea dintre cele două planuri și similitudinea modalităților de expresie. Tematica romanelor impunea utilizarea de către eroi a unui anumit tip de limbaj pe care autorul l-a intuit în mod exemplar, căci „esențialul, valoarea umană și socială se conservă numai prin ritualul cuvântului" (Spiridon 1982: 137). Reușind să surprindă epoci revolute, discursul narativ este impregnat de termeni arhaici, întreaga exprimare având un aer vetust. Grija pentru alegerea modalității optime de expresie a fiecărui personaj reprezintă raportarea corectă a individului la lume, căci „toate au nume, glas și semn" (*Baltagul*: 78). Cuvintele nu pot fi spuse la întâmplare, fiindcă eroii se supun unor norme și convenții sociale impuse de-a lungul timpului.

Acest grad de semiotizare a lumii este sugerat în *Frații Jderi*, roman în care toți „tălmăcesc" semnele vremurilor, notă discordantă făcând călugărul Stratonic, acela care avea „o înțelegere sucită a lucrurilor" (deși în aparență greșită, în fapt, o înțelegere profundă a realității).

Discursul obiectiv al naratorului cuprinde aceleași categorii de termeni, relatarea făcându-se în maniera vechilor povestiri populare. Concordanța dintre limbajul stratului narativ și al celui dialogat este punctată și de Tohăneanu (1979: 149) care afirmă că „în cel dintâi scriitorul se „obiectivează", în cel de-al doilea, însă, el cedează locul personajelor, identificându-se până la un punct, cu fiecare dintre ele".

2.1. Unitatea de limbaj a rostirii personajelor

Romanele studiate, prin personajele pe care le cuprind, ilustrează aceleași structuri ale societății, aceleași clase sociale în care pot fi încadrați eroii: țărani, soldați (proveniți tot din rândul țărănimii), boieri, preoți, conducători de state (prinți, voievozi, sultani, împărați).

Cercetând limbajul operelor sub aspectul stratificării sociale a vorbitorilor, am constatat că țăranii sadovenieni folosesc același mod de expresie ca și boierii, iar termenii utilizați sunt comuni. Aspectul menționat este justificat și prin realismul pe care autorul își propune să îl obțină în operă, el ilustrând o societate (inspirată din realitățile istorice autohtone) în care marea masă a boierilor nu beneficiase de o educație aleasă, personajele cu o cultură riguroasă ieșind ușor în evidență din rândul celorlalți boieri (a se vedea Miron Costin, Alecu Ruset, Nicoară Potcoavă, Ștefan cel Mare).

Analiza diacronică a discursului personajelor pune în lumină faptul că indivizii aparținând aceleiași categorii sociale folosesc un limbaj similar indiferent dacă trăiesc în secolul al VIII-lea sau al XVII-lea, diferențierile fiind puține și doar de natură a nuanța particularitățile personale ale unor anumiți indivizi. Philippide (1972: 169) explică fenomenul astfel: „în lipsa unei culturi scrise, țărănimea și-a păstrat timp de secole, fără să o strice, limba".

De exemplu, preoții apelează la un limbaj comun, dar care este nuanțat de prezența formulărilor biblice sau de structuri specifice cărților de cult, precum și de termeni caracteristici domeniului religios („felul de a cuvânta al eroilor sadovenieni este vizibil denaturat prin intervenția unor inflexiuni de proveniență sau coloratură ritualică" (Tomuș 1978: 143)). Cu toate acestea, graiul majorității dintre ei nu se distinge pregnant, în esență, de cel al țăranilor sau al boierilor, deoarece învățătura lor este minimală (a se vedea preotul Dumitru (FJ) care a învățat slujba pe de rost, dar nu poate citi din *Cazanie* fiindcă nu cunoaște scrisul. Secvența este punctată ironic de narator, care transpune o intervenție a

BDD-A28614 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 00:52:17 UTC)

personajului cu ocazia predicii de la o mare sărbătoare. Conform afirmațiilor părintelui, sfinții nu au mai săvârșit nicio minune de la ultima prăznuire[1].

Această modalitate de expresie a personajelor își găsește originile în rostirea cu care autorul era familiarizat din copilăria sa, căci „Sadoveanu și-a pus oamenii din povestirile istorice să vorbească aproape așa cum vorbeau oamenii din copilăria lui, țăranii și târgoveții din Țara de Sus, din Moldova sătească și provincială de pe la 1890" (Philippide 1972: 168).

Vorbirea personajelor sadoveniene nu este o vorbire lipsită de o miză practică, ci este o modalitate de acțiune, elocvența fiind subordonată intereselor colectivității; aceasta are un scop integrator, fapt considerat a fi „idealul de esență retorică la Sadoveanu" (Spiridon 1982: 33).

Scopul fundamental al unui act discursiv este influențarea alocutorului și obținerea reacției dorite din partea acestuia. O dovadă a importanței discursului în transmiterea unui mesaj este secvența de la începutul romanului *Creanga de aur*, în care profesorul Stamatin le vorbește studenților săi, expunerea fiind audiată și de localnici. Reacția auditoriului este promptă și evidentă, demonstrând că profesorul este un retor eficient, căci muntenii „ascultau cu luare-aminte foarte încordată, fără să înțeleagă nimic bineînțeles; însă erau pătrunși de glasul patetic al profesorului în așa măsură, încât cei mai mulți aveau ochii în lacrimi" (CA: 12).

2.2. Caracteristicile manifestărilor discursive ale personajelor

Limbajul personajelor este inspirat din scrierile cronicarilor pe care autorul le studiase în profunzime, dar se bazează pe limba populară îmbogățită cu elemente arhaice și regionale. Scriitorul nu oferă o copie fidelă a graiului moldovenesc, ci îl stilizează și îl ridică la un alt nivel, oferind lectorilor un eșantion de limbă română de o mare valoare expresivă, care poartă în structura ei amprenta vechimii.

Modul de exprimare al personajelor este unitar, remarcându-se maniera similară de utilizare a tiparelor limbii, dar mai ales „atitudinea lor proprie față de cuvânt, de vorbire în genere" (Oprișan 2004: 255).

2.2.1. Aspectul arhaizant al limbajului

Se concretizează în opere prin mai multe elemente[2]:

a. prezența arhaismelor și a regionalismelor lexicale ce pot fi grupate în funcție de domeniile existenței umane cărora li se circumscriu[3]:

- armata și ceremonialul militar: *ceambuluri* (detașamente de tătari), *cnemide* (protecții metalice pentru gambe), *hatișerif* (decret emis de sultan), *joimir* (mercenar polonez), *mârzac* (nobil tătar), *meterhanea* (muzică turcească), *nacealnic* (conducător), *năvrap* (pedestraș otoman), *pală* (paloș), *panțiri* (soldați), *plean* (pradă), *săcăluș* (tun mic), *săneață* (pușcă), *sotnie* (unitate de cavalerie căzăcească), *strămurare* (băț cu vârf de fier);
- terminologia dregătoriilor: *armaș* (dregător domnesc însărcinat cu paza temnițelor), *baș-ceauș* (ofițer superior otoman cu diferite atribuții), *beglerbei* (guvernator al unei provincii din Imperiul Otoman), *cneji* (conducători ai cnezatelor, prinți ruși), *comis* (boier însărcinat cu îngrijirea cailor domnești), *diac* (copist), *hatman* (boier însărcinat cu comanda oștirii), *logofăt*

[1] „Așa că eu m-am gândit așa. Oameni buni, zic eu către popor, frumoase fapte de mirare au săvârșit sfinții împărați Constantin și Elena, precum ați auzit anul trecut la praznicul sfinților lor; însă din acel an până în acest an sfinții lor n-au mai săvârșit nimic; duceți-vă cu pace la casele voastre și ieșiți apoi întru întâmpinarea lui Vodă. Când s-a mai afla de vreo faptă de-a sfinților, pe care-i prăznuim azi, să n-aveți nicio grijă, căci v-o spun eu." (FJ: 49).

[2] Nu s-a precizat opera din care sunt preluate exemplele și nici pagina, deoarece acestea apar în mod repetat în textele tuturor celor patru romane analizate.

[3] Precizarea sensului arhaismelor și regionalismelor s-a realizat pe baza *Dicționarului de arhaisme* și a *Noului dicționar universal al limbii române*.

BDD-A28614 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 00:52:17 UTC)

(mare dregător), *mazâl* (boier supus birului), *pan* (denumire dată nobililor polonezi), *pisăr* (copist), *reinmentar* (regiment), *spătar* (dregător), *vornic* (mare dregător domnesc), *medelnicer* (boier care turna apă domnului să se spele pe mâini);
- elemente de vestimentație: *cabaniță* (manta scumpă), *cucă* (căciulă mare purtată la ceremonii), *dulamă* (haină din stofă scumpă), *grimea* (basma), *surguci* (panaș din pene de struț purtat la turban);
- existența cotidiană: *brudnic* (podar), *chiler* (cămară), *chilnă* (lădiță a trăsurii), *ciochine* (parte din spate a șeii), *cioveie* (ciubere), *codină* (lână de calitate inferioară), *cordovan* (piele fină tăbăcită), *corfă de mlajă* (coș de răchită), *criță* (oțel), *crivaturi* (paturi), *dihonie* (ceartă), *dubas* (luntre), *godin* (sobă de fier), *hleaburi* (obiecte stricate), *jitniță* (hambar), *obadă* (parte a roții), *podgheazuri* (cete de hoți), *podvezi* (bagaje), *ragilă* (zgardă cu țepi la gâtul câinilor ciobănești), *rateș* (han), *steblă* (tulpină lujer), *tăbultoc* (sac), *uncrop* (apă clocotită);
- medicina populară: *spânț* (plantă erbacee folosită în medicina populară), *stricnele* (cuțite folosite pentru a lăsa sângele animalelor bolnave);
- elemente geografice: *cohalm* (câmp), *șleauri* (drumuri de țară);
- alimente: *naramze* (portocale amare), *pomeranțuri* (portocale sau curmale);
- obiceiuri: *panahidă* (parastas la 40 de zile);
- animale: *capaucă* (cățea), *caprimulgi*, *ciufi* (păsări sălbatice).

Se remarcă faptul că dintre arhaismele lexicale autorul le preferă „pe cele care s-au păstrat în graiuri sau în limba populară” (Tohăneanu 1979: 40). Cuvintele al căror înțeles este mai puțin accesibil cititorilor își deslușesc sensul în context: „de la Gloduri ieșiseră plutind paseri de amurg cu ochi mari, ciufi și caprimulgi, căutând ceva pentru totdeauna pierdut” (NP: 267).

b. arhaisme fonetice

Autorul „nu utilizează fonetisme strict arhaice și strict regionale” (Tohăneanu 1979: 130), preferând să apeleze la fonetismele neliterare care caracterizează întregul limbaj popular, indiferent de regiune.

Categorii de transgresiuni fonetice:

-**a** → **ă**: *năvrap*;
-**a** → **e**: *cămeșă*;
-**e** → **a**: *nacaz*;
-**e** → **ă**: *răzăș, cătră, blăstăm, fărmăca, părete*;
-**e** → **i**: *mâni, prietin, încălică, galbini*;
-**e** → **ie**: *bielșug, învierșunat*;
-**ea** → **a**: *desară, bag de samă, sara, ravăn, țapăn*;
-**i** → **ă**: *să lăcrămeze, năsip*;
-**i** → **e**: *să cetească*;
-**i** → **â:***mazâl, jâlț, a stânge*;
-**u** → **ă**: *mă mulțămesc*;
-**u** → **o**: *ciotoroase*;
-**ă** → **a**: *barbați, cararea, zarzari, naravurile*;
-**â** → **ă**: *sănețe, întăia, dintăi, părău*;
-**âi** → **â**: *mâne, pâne.*

c. arhaisme morfologice – se concretizează în:

- forme ale viitorului popular: *oi ceti, om sta, om aștepta*;
- forme inverse de viitor și perfect compus: *făcutu-mi-am datoria, fi-vor bătrâni și ei*;
- mai-mult-ca-perfectul arhaic – pe lângă formele sintetice prezente în text (*veniseră, văzuseră*) există și forme analitice (constituite din auxiliarul *a fi* la perfect compus și participiul acordat al verbului) aflate la diateza activă sau

BDD-A28614 © 2018 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 00:52:17 UTC)

pasivă: *au fost muriți, am fost căzut (rob), nu s-a fost știut, au fost purces (călărași)*.

Prezența acestui procedeu arhaizant de evocare se remarcă mai ales în stratul dialogat al textului, fiind o caracteristică a rostirii personajelor, nu și a rostirii naratorului.

d. structuri sintactice arhaizante (inversiuni sintactice specifice limbii vechi sau formule stereotipe mai mult sau mai puțin fixate în limbă):

- deplasarea numelui predicativ înaintea copulei: *altele sunt hotărârile, nimic nu însamnă, așa era sufletul*;
- deplasarea participiului înaintea auxiliarului în structuri ale diatezei pasive: *scris a fost, zise au fost, poftiți să fie (toți mazâlii), învoită este și prostimea*;
- construcții sintactice cu cazul dativ: *să agonisească Adevărului*;
- acordul cazual în genitiv al apoziției ca în limba veche: *sosirea luminăției sale Doamnei Maria*.

e. confluențe lingvistice și culturale: caracterul realist al discursului se obține prin adaptarea bagajului lexical la coordonatele spațiale pe care le vizează contextul, astfel termenii sunt preluați din limbile popoarelor cărora le aparțin personaje ale operei sau la ale căror culturi ori evenimente se face referire[4].

În *Creanga de aur* vizita personajului principal Kesarion Breb la Constantinopol și viețuirea sa în spațiul Imperiului Bizantin este marcată lexical prin frecvența grecismelor. În plus, statutul eroului de înțelept inițiat în doctrina creștină este susținut de termeni utilizați în scrierile dogmatice. Se întâlnesc în text, fără a părea inoportune, ci, dimpotrivă, fixând mai bine atmosfera operei în coordonatele istorice preconizate, cuvinte ca: *axion, chivorion, decheneu, ghineconit, kefaliot, maglabit, papias, piramidion, vasileus, vasilisă.*

În *Zodia Cancerului*sau *Vremea Ducăi-Vodă* legătura cu Poarta Otomană este punctată prin turcisme: *padișah, pașă, vizir*, iar prezența unui personaj ca abatele Paul de Marenne impune existența altor categorii de termeni, a se vedea *infra2.2.2*.

Trecerea personajului în Lehia, în *Nicoară Potcoavă,* este marcată prin prezența termenilor ce fac referire la societatea poloneză (*asul, hatman, pan, polcovnic*), iar colaborarea cu tătarii justifică apariția unor cuvinte precum: *ceamur,chebap, han, mârzac, nohai, tabun* și cea cu cazacii explică existența vocabulelor: *tatarcă, pitan*.

În *Frații Jderi*, călătoria inițiatică a lui Ionuț în lumea otomană e marcată prin numeroși termeni ca: *baș-ceauș, ceauș, hogea, mucarea, zaharea*.

f. formulări perifrastice – devin în text un mijloc predilect al evocării care sporește valoarea expresivă a operei și conferă un aspect arhaizat vorbirii. Se remarcă prezența unor:

-perifraze verbale: *a mânca papară, a face pui (griji care făcuseră pui), a supune județului, a sta întru ajutor, a răsări în picioare, a arunca răcnete, a cădea în risipă, a slobozi răcnet, a se încheia veleatul, a dovedi de istov, a lepăda cuvânt, se puse soarele drept inimă*;

-perifraze substantivale: *broască cu covată*;

-perifraze adverbiale: *pe mică de ceas*.

Discursul marcat de existența acestor termeni se circumscrie unui univers arhaic și poartă „insigne lingvistice ale vechimii” (Tohăneanu 1979: 184).

2.2.2. Prezența neologismelor

Deși cu totul neașteptată într-o operă ce vizează epoci istorice apuse, prezența neologismelor în romanele studiate nu face notă discordantă în discurs, ci, dimpotrivă, individualizează câteva dintre personaje. Exprimarea îmbogățită cu elemente neologice

[4]A se vedea și Petrescu (1954: 78-80).

BDD-A28614 © 2018 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 00:52:17 UTC)

aparţine eroilor care sunt înzestraţi cu un bagaj informaţional / cultural superior şi pentru care o astfel de exprimare ilustrează o trăsătură de caracter, un mod de gândire.

Personajul care utilizează cel mai frecvent exprimarea marcată de termeni neologici este Paul de Marenne. Prezenţa abatelui impune apariţia cuvintelor de origine latino-romanică, fapt ce demonstrază cultura acestui personaj – cărturar erudit, membru al Academiei Franceze şi sfătuitor al Regelui Soare, aflat în misiune diplomatică la Poarta Otomană. Se remarcă prezenţa unor termeni ca:

-substantive: *argumente, asistenţă, confesiune, corectivul, devastare, dezacord, dezastru, simpatie*;

-verbe: *comunică, voi felicita, să filozofez, să ne resemnăm*;

-adjective: *dezolat, (lucruri) disparate, interesat, obscure, surprins*.

Aceste neologisme apar mai ales în capitolele în care abatele se manifestă direct în calitate de locutor sau alocutor, dar prezenţa lor e sesizabilă în mai mică măsură şi în planul naratorului.

Cu o frecvenţă mai redusă, neologismele punctează şi exprimarea unui alt personaj, Alecu Ruset, iar naratorul sugerează că dialogurile dintre el şi abatele Paul s-ar fi desfăşurat în limba franceză, datorită termenilor utilizaţi în exprimare (*calamităţi, dezechilibru, excedent*).

Cuvintele neologice se strecoară şi în limbajul personajelor din *Creanga de aur* sau *Fraţii Jderi*, utilizându-le în exprimare Kesarion Breb, Miron Costin, Ştefan cel Mare sau solii veneţieni.

Îmbinarea artistică a arhaismului cu regionalismul şi neologismul în fraza lui Sadoveanu este dublată de nuanţe multiple, arhaismele şi regionalismele sporindu-şi expresivitatea şi dobândind „caracter de termeni tehnici” (Istrate 1970: 336).

3. Concluzii

Urmărirea limbajului personajelor din câteva dintre scrierile istorice de maturitate ale lui Mihail Sadoveanu a evidenţiat faptul că exprimarea eroilor nu doar ilustrează o mentalitate arhaică, specifică perioadei conturate în texte, ci şi demonstrează priceperea desăvârşită a scriitorului în utilizarea resurselor limbii române. Concretizările discursive pornesc de la principiul cooperativ şi cel al politeţii, actanţii urmărind să se adapteze contextului comunicaţional, limbajul având rolul de a stabili coeziunea socială a mediilor descrise.

Discursul personajelor nu abuzează de lexicul arhaic şi nu copiază rostirea regională moldovenească, dimpotrivă, eroii au un limbaj stilizat, arhaismele utilizate sunt clarificate fie în contextual replicii, fie în cel narativ şi nu îngreunează înţelegerea mesajului.

În intenţia lor de a comunica, locutorul şi alocutorul îşi adaptează discursul „încercând să facă uz de un context comun, respectând regulile unui fin joc de economie şi redundanţă a expresiei” (Slama-Cazacu: 1999: 148).

Vorbirea reverenţioasă este utilizată de toate categoriile sociale de vorbitori, termenii folosiţi variind în funcţie de anumite criterii intrinseci (gradul de cultură, distanţa *vs.* proximitatea afectivă dintre interlocutori etc.).

Prezenţa în discurs a arhaismelor este completată de neologisme şi de termeni care aparţin limbilor unor popoare învecinate (turcă, poloneză, tătară, greacă), autorul apelând la acest întreg bagaj lexical pentru a putea creiona cât mai coerent şi mai nuanţat modalitatea de expresie a unei societăţi şi confluenţele lingvistice ale perioadelor descrise.

Concretizările discursive ale exprimării evidenţiază diversitatea palierelor existenţei la care se raportează grija pentru exprimarea exactă, precum şi ingeniozitatea scriitorului în găsirea expresiei potrivite în a crea imaginea unui univers autentic.

BDD-A28614 © 2018 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 00:52:17 UTC)

Prin urmare, toate aspectele urmărite concură la realizarea unui discurs literar de mare rafinament, în romanele analizate „dialogurile și monologurile personajelor se subordonează aceleași sarcini de creare a imaginii limbajului" (Bahtin 1982: 228).

BIBLIOGRAPHY

Bahtin, M., 1982, *Probleme de literatură și estetică*, București, Editura Univers.
Bidu-Vrânceanu, Angela, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș-Zamfir, Gabriela Pană-Dindelegan, 2005, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira. (DȘL)
Busuioc, Monica-Mihaela, 2007, *Dicționar de arhaisme*, București, Editura All Educațional.
Felecan, Daiana, 2014, *Pragmatica numelui și a numirii neconvenționale: de la paradigm teoretice la practici discursive*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut.
Goffman, Ervin, 1959, *La mise en scène de la vie quotidienne*, Paris, Minuit.
Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 1991, *Narațiune și dialog în proza românească*, București, Editura Academiei Române.
Istrate, Gavril, 1970, *Limba română literară. Studii și articole*, București, Editura Minerva.
Maingueneau, Dominique, 2007, *Discursul literar. Paraitopie și scenă de enunțare*, Iași, Institutul European.
Maiorescu, Titu, 1977, *Povestirile domnului Mihail Sadoveanu*, în volumul *Studii despre opera lui Mihail Sadoveanu*, Ediție îngrijită, prefață și bibliografie de Ilie Dan, Editura Albatros.
Oprea, Ioan, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, 2017, *Noul dicționar universal al limbii române*, Ediția a 5-a, revăzută, București, Litera.
Oprișan, I., 2004, *Opera lui Mihail Sadoveanu*, București, Editura Saeculum.
Petrescu, Ana, 1954, *Despre lexicul arhaic în romanul istoric al lui Mihail Sadoveanu*, în „Limba română", III, nr. 6, p.78-86.
Philippide, Alexandru, 1972, *Considerații confortabile*, reproduce articolul *Un evocator al naturii și al trecutului*, din „Viața românească", XXII, nr. 6, 1930.
Sadoveanu, Mihail, 1975, *Baltagul*, București, Editura Minerva.
Săftoiu, Răzvan, 2009, *Discursul fatic: un ritual interacţional*, București, Editura Universităţii.
Slama-Cazacu, Tatiana, 1999, *Psiholingvistica – o știință a comunicării*, București, All Educațional.
Spiridon, Monica, 1982, *Sadoveanu – divanul înțeleptului cu lumea*, București, Editura Albatros.
Tohăneanu, G.I, 1979, *Arta evocării la Sadoveanu*, Timișoara, Editura Facla.
Tomuș, Mircea, 1978, *Mihail Sadoveanu. Universul artistic și concepția fundamentală a operei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia.
Zlate, Mielu, 2000, *Fundamentele psihologiei*, București, Editura Pro Humanitate.

Corpus:

Sadoveanu, Mihail,1968, *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă,* București, Editura Tineretului.
Sadoveanu, Mihail,1977, *Nicoară Potcoavă*, București, Editura Minerva.
Sadoveanu, Mihail,1986, *Creanga de aur*, București, Editura Minerva.
Sadoveanu, Mihail,1993, *Frații Jderi*, București, Editura Mondero.

BDD-A28614 © 2018 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 00:52:17 UTC)